המקדיש שדהו פרק שמיני ערכין כח.

מסורת הש"ס

א) [לעיל כה.]. ב) [תוספתא פ"ד ה"י ע"ש]. ג) [ובקרא כתיב ובמתים ובקרבן אהרן לא גרס לה מנהתה ונלא כל כהתם]. ד) [נ"ל ומצדה לחמיתין]. ה) [כלקוטו לחיתא ולא לשמועינן שדה מגוס דחיתא אבל אדם מני ליה בשמעתא בעלמא ולא לשמועינן הני תרתי מו"ק]. ו) תוכות כ. ע"ש מז: ע"ש. ז) [תוס' פ"ד הי"ב]. ח) [נרמלאים כח]. ט) [במדבר יח]. י) ני' ל"ק ואם תאמר אחילפינן מנהתה נילף משדה לחוזה שהרי אם כו'.

תורה אור השלם

1. אַךְ כָּל חֵרֶם אֲשֶׁר יַחֲרִם אִישׁ לַיהוָה מִכָּל אֲשֶׁר לוֹ מֵאָדָם וּבַבְהֵמָה וּמִשְׂדֵה אֲחֻזָּתוֹ לֹא יִמָּכֵר וְלֹא יִגָּאֵל כָּל חֵרֶם קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא לַיהוָה: ויקרא כז כח
2. וְשָׂדֵה מִגְרַשׁ עָרָיו לֹא יִמָּכֵר כִּי אֲחֻזַּת עוֹלָם הוּא לָהֶם: ויקרא כה לד
3. כָּל חֵרֶם בְּיִשְׂרָאֵל לְךָ יִהְיֶה: במדבר יח יד

הגהות הב"ח

(א) גמ' מבהמה למה לי: (ב) רש"י ד"ה וכיני דמי וכו' כתיב. נ"ב סלעים כי ס"מ סלעים עם התומס הוא כ"ו סלע ודינר שהוא התומס על הסלע כ"מ וק"ל: (ג) ד"ה מכל וכו' מטלטלין סס"ד ואח"כ מ"ה למוכרו לעולם אבל כתו ים ל' רשות: (ד) ד"ה מכלל מדמלינטרין ליה:

רבינו גרשום

בכ"א קודם שאמר זה ועכשיו מגיע להן ליתן בין קרן וחומש ב"ו שקלים ודינר אם רצו ליתן כך הן הבעלים קודשין: ואם לאו אומר לו. לזה תן אתה ב"ו שקלים והגיעתן: מחרים אדם קצת מצאנו ומבקרו כו'. לשם שמים שיכול לומר הרי הם חרם עלי ונתפסין: על אחת כמה וכמה שיהא אדם חס על נכסיו. כנגד הדיוט שלא יבזבז אותן לדיוט שלא יתנם כולם לאחרים שישייר לעצמו כלום מהיכן יתיה: [ת"ל אך וכל אכין ורקין מיעוטין]: אבל שדה. (אמאי) [הוה אמינא] ליחרם כל שדותיו דסניא ליה בדיסתורן שיכול ליקח שדות של אחרים כאריסות ויכול לחיות בהן]: ואי אשמעינן שדה. גרידא הוה אמינא משום הכי לא ליחרמינהו לכולהו שדותיו משום דחיותה מיניייהו אבל מאדם אימא ליחרמינהו לכולהו עבדיו דסניא ליה בשמעא בעלמא: משום דהא והכא חיותה דבין שדות ובין עבדים אין אדם יכול לחיות בלא שדה ובלא עבדים ואם יחרים כל עבדיו אינן מצויין עבדים

[אחרים] טובים תדיר לקנות אבל מטלטלין דשכיחי מטלטלין אחרים למיזבן בכל שעה שירצה אימא ליחרמינהו כולהו כתב רחמנא מכל אשר לו ולא כל: מה בהמה שיש לו רשות. למוכרה לחלוטין ורשאי להחרים למעוטי בנו ובתו עבדו ושפחתו העברים ושדה מקנה שאינו רשאי למוכרה אלא ועד שהיא. [או הואיל ורשאי למכור בהו קטנה יכול יחרימנה ת"ל בהמה] מה בהמה כו'. למעוטי בתו שאינו רשאי למוכרה אלא ועד שהיא. בקטנותה אבל משגבירה שוב אינו רשאי למוכרה: [היינו דת"ק. ת"ק נמי אמר אם החרים את כולן אינן מוחרמין]: איכא בינייהו דר' אילא דאמר. במסכת כתובות המבזבז את נכסיו לצדקה אל יבזבז יותר מחומש שלא יצטרך לבריות ת"ק דלא אמר יהא אדם חס ליח ליה דר' אילא אלא אם ישייר לעצמו קצת יכול להחרים כל השאר דר' אלעזר בן עזריה דאמר יהא אדם חס אית ליה דר' אילא שיהא חס ואל יבזבז יותר מן החומש: שבקש לבזבז יותר מחומש]: שאין אדם מחרים דבר שאינו שלו. דעבדו ושפחתו העברים ושדה מקנה מוחזרין ביובל: [ההנים והלוים אין מחרימין. נכסיהן שאין נוהג בהן דין חרמים כדמפרש לקמן: שדרמין שלהן. מה יתרון אם היה מחרים היה שלו שחרמים להנים: נראין דברי ר' יהודה. דאמר ליים אין מחרימין בקרקעות דכתיב כי אחוזת עולם הוא להם: ודברי ר' שמעון דאמר ליים מחרימין במטלטלין דואיל ואין חרמין שלהן אלא של כהנים הלכך מחרימין]: ואיתקוש מטלטלין לקרקעות. ר' דהוה מכריע קאמר הכי נראין אבל מכלל דר' שמעון נטיה מקרקעי נמי קאמר דליים מחרימין: לא (לא) לעולם סבירא ליה לר' שמעון דמקרקעי אין מחרימין והכי קאמר רבי נראין דברי ר' יהודה לר' שמעון דליים אין מחרימין בקרקעות דכתיב כי אחוזת עולם היא להם שאף רבי שמעון לא נחלק עליו כו'] [: התרים מטלטלין. בישראל קא מיירי: שנאמר כל חרם בישראל

עין משפט נר מצוה

יא מיי' פ"ו מהלכות ערכין הלכה ט ופ"ש.
יא ב מיי' פ"מ מהל' ערכין הלכה ט.
ג מיי' שם [ופ"ז מהל' מתנות עניים הל' ה טוש"ע יו"ד סי' רמט סעי' ח].
יב ד מיי' פ"ז מהל' ערכין הלכה כח.
יג ה מיי' שם הלכה ז.
יד ו מיי' שם הלכה ה וכ"כ דמקדש:

מוסף רש"י

באושא התקינו. כסיסתה סנהדרין מאשת, שנגמה ישנה שם סנהדרי גדולה. נלמדמין כ"ה (לא.) נני עבר מקנות (נ"מ כה.). המבזבז. לעניים, אל יבזבז יותר מחומש. שנגנסין, שלא יעמוד לעניים (כתובות נ.).

שיטה מקובצת

ה) מחרים אדם מצאנו ומבקרו וכו' לכאורה נראה שאם החרים כל צאנו ואע"פ שנשאר כל בקרו לא הוי חרם וכן אם החרים כל עבדיו אע"פ שנשארו שפחותיו מדקתני מצאנו דמשמע מקצת צאנו ולא כל צאנו וכן כולם וא"א לומר כן דאמרי' בגמרא מנה"מ ומיתי ברייתא דדרשי מארם ולא כל אדם ומבהמה ולא כל בהמה משמע אם נשאר לו מקצת אדם או מקצת בהמה הוי חרם ודוחק לומר דמצאנו ומבקרו הכל אחר וכן מעבדיו ומשפחותיו. הראב"ש ז"ל. נליון: ג) אדם חייב להיות חס: ג) אך כל חרם דבריו: ד) אדם חייב להיות חס: ה) אשמעינן שדה משום דחיותה אבל אדם סניא ליה בשמעא בעלמא ואי אשמעינן הני: ו) יכול יתרים אדם בנו ונקט אגב גילון נראה בנו ובתו ונקט רבתו וכל איגך סד"א וכות שיש לו כהם יכול להחרימו אבל בבנו אין בו זכות מן התורה עכ"ל הרא"ש ז"ל אבל הריי ז"ל כתב דהוי"א משום שזוכה ממציאותו מדהכנן יכול להחרימו: ז) ההנים (והלוים) אין מחרימין [שהחרמתם שלהם] כלומר אף אם יחרימו הרי הם זוכים בהם מיד ותימה מאי נתינת טעם הוא זה ס"מ יהא חרם ומעלה בו עד שיאסור אני רוצה לוכות בו וכ"ת חזנרו של אדם קונה לו שלא מדעתו (מ"מ) נקא מינה אם החרים מטלטלין שהם ברשות אחר וצריך עיון. הרא"ש ז"ל: ח) כי אחוזת עולם היא להם. וא"ת לרי"מ דאמר מתנה אינה מחזרת ביובל דאי דאמר מתנה אינה מחזרת ביובל לא היה להם ליתן שדותיהם במתנה לפי שלא יחזרו להם עוד וכתיב אחוזת עולם היא להם ר"ל דמזה לא הוהיר דמסתמא לא הוהיר אלא מדבר שאינו חוזר מגזירה הכתוב כגון חרמים דכתיב בהו לא יגאל ולא ימכר א"נ כגון מכירה דבתי ערי חומה שהן לצמיתות לקונה אותו אבל דבר שלא דיבר בה הכתוב כגון מתנה מזה לא הוהיר הכתוב א"נ ר"ל מתנה אע"ג שאינה חוזרת ביובל מ"מ לא מיקרייא אינה חוזרת שהרי בידו לגאולה כמו מכר כדתנן לקמן בס"ב הנע ר"ב חדש ולא נגאלה היתה חלוטה אחר הלוקח ואחר הניתן לו במתנה משמע אבל עד סוף ר"ב חדש בידו ליגאל בין מוכר בין נותן וכן מצא מורי הרמ"ר נבי מוכר שדה אחוזה ונגאל את ממכר אחיו לדבות הניתן לו במתנה וכיון דבידו לגואלה אין זו המקנה והוי שפיר עדיין אחוזת עולם. תוס' התפרסים בדפוס: י) הכתיב כי אחוזתו: יא) נחלק עליו אלא: יב) קרן וחומש כ"ו תיכת כין נמחק: יג) דאמור בעלים ברישא: יד) ונוד דמיתי בפרק תיכת דאיכא נמחק: טו) מה"ד מה בהמה תיכת אלא ל"ש ונמחק: טו) וא"ת והא שדה אחוזה אין בידו למכרו לעולם שהרי כו' ותיבות א"כ שדה אחוזה נמי ל"ש ונמחק: יז) א"נ במתנה דאינה חוזרת ביובל כו"א דאמר ביש נחלין אליבא דר"מ א"נ ר"ל: יח) למוכרה לעולם כלומר כל זמן שהיא בידו יש לו רשות למוכרה: יט) ולמוכרה א"נ ר"ל דייסמי כה הוא זה האי ריש לו רשות למכור בהמתו אבל בהו הוכע כתו ראין לו רשות למוכרה לעולם אבל בשדה אחוזה כ"ש שיפה כתו שהיא חוזרת אלא א) כשהיה מוכרה:

ט) נ"ל סיפ מחתת לו ויכול למוכרה.

וכיכי דמי כגון דאמרי בכ"ל (ב) . דהוי בין קרן יג) בין חומש כ"ו ודינר וזה מוסיף ה' הייטו ל"ל ודינר: **הבעלים קודמין.** דאי היה יהבינן ליה לבאי הוה פסיד הקדש דיגר ממתי דאמור יג) בריש הלכך הדרי אבעלים על כרחייהו: **ואם לאו אומר לו לזה הנעשיר.** דאמרי בעלים אמת גברא בחריקין: **מתני' מלאנו.** מקנת לאנו אומר הרי הן חרם ונותנן לכהן: **אם כולם.** שלא שייר לעצמו כלום: **לחיות הם על נכסיו.** שלא יבזבזם לדיוטין: **גמ' מכל אשר לו.** הייטו מטלטלין ולא כל מטלטלין: **מאדם.** עבדים הכנעניים: **אך כל חרם.** אכין ורקין מיעוטין: **בדיספורן.** שיהא חרים לאחרים ויקבל שדות לאמתה ולשלים ולרביע: **אכל מטלטלין אימא ליחרמינהו כולהו.** כתב רחמנא מכל אשר לו ולא כל אשר לו דהייטו מטלטלין (ג): כתו ים לו רשות למוכרה בקבוטתה ולא בנעורותה: **המבזבז.** לעניים: **חומש.** דגמרינן מיענקב דכתיב ביה תרין עישורין (ד). ר' אלעזר בן עזריה אית ליה דרבי אילא דהא אמת גאמשמעינן שיהא אדם חס על נכסיו ר"א לית ליה דרבי אילא דאי מזבז טובא לא איכפת לן אלא שייר לעצמו קצת דומיא דחרם: **מתני' שהחרמים שלהם.** דכתיב (ה) כל חרם בישראל וגו' וכיון דדיליה הוא מה הנאה בכך אי הוה מחרים איהו גופיה זכי ביה ולא יהב ליה לכהן אחר: **גרשון דברי ר' יהודה.** דלוים אין מחרימין בקרקעות: **ודברי ר' שמעון במטלטלין.** שהרי אין החרמים שלהן הלכך אי מחרימי מטלטלין מיילא עליהו חרם ייהבי להו לכהנים: **גמ'** (ו) מדמיליטרין ליה לרבי למימר במטלטלין גרשון דברי ר"ש דמשמע אבל בקרקעות אין גרשון דבריו מכלל דלקרקעות נמי פליגי: **שאף רבי שמעון לא נחלק עליו כו'.** והכי משמע מילתיה דרבי גרשון דברי ר' יהודה לר' שמעון בקרקעות שדברי ר"ש במטלטלין:

לך

דתנו רבנן מכל אשר לו ולא כל אשר לו. ומ"מ והא האי קרא כתרם הניתן לכהנים כתיב דהא בסיפיה דקרא כתיב לא יגאל ולא ימכר ומתני' ומה אם לגבוה כו' והא לאו לגבוה הוא כי אם לכהנים ועוד יד) דאיכא בפרק השולח (גיטין דף נח:) מאדם אלו עבדיו ושפחותיו הכנעניים ופריך מינה ברב דאמר המקדש עבדו יצא לחירות דלמיהוי עם קדוש קאמר ומאי קפריך והא כתרמים אין בהן קדושת הגוף ולא דמי למקדש דומר דלמיהוי עם קדוש קאמר וי"ל דאמרי' כתרמים הניתנין לכהנים יש בהן קדושת הגוף כדתני לקמן בפירקין (דף כט.) תרומים כל זמן שהן בידם בעלים הרי הן כהקדש לכל דבריהם נתנם לכהן הרי הן כחולין אלמא אית אית בהן קדושת הגוף: טו) **(אלא) [ת"ל]** בהמה מה בהמה יש לו רשות למכור לעולם. ומ"מ טו)[ת"ל כ שדה אחוזה נמי שהרי אם מכרה חוזרת לבעלים ביובל וי"ל דמ"מ יש לו רשות להוציא מידו לעולם כגון אם הקדישה וגאלה אחר שמתמלקת לכהנים ביובל מ"ש יז) וי"ל דה"פ מה בהמה יש לו רשות למוכרה יח) ושדה אחוזה נמי כל זמן שהיא בידו יכול הוא למוכרה משמ"כ נכתו דמשמגדיל אין לו רשות למוכרה יט):

החרים מטלטלין נותנן לכל כהן שירצה שנאמר כל חרם בישראל לך יהיה. אין זה עיקר דרש דהא קרא אינטריך כדדרש ליה לקמיה נתנו לכהן הרי הוא כחולין לכל דבריו שנאמר כל חרם בישראל לך יהיה והא דאמר הכא כמו תרומה שנתנה לכל כהן ואין צריך לומר לכהן שבאותו משמע ועוד אי הוי עיקר דרשא מאי הא דפריך לקמן ליקים מטלטלין לקרקעות והלא גזירת הכתוב היא אלא ש"מ דלאו עיקר דרשה הוא זה: שדה

היכי דמי דאמור בעשרים ואחד הבעלים קודמין ואם לאו אומר לו הנעתיך: **מתני'** ט) מחרים אדם מצאנו ומבקרו ומעבדיו ומשפחותיו הכנענים ומשדה אחוזתו ואם החרים את כולם אינם מוחרמים דברי ר"א א"ר אלעזר בן עזריה מה אם לגבוה אין אדם רשאי להחרים כל נכסיו על אחת כמה וכמה ט) שיהא אדם כ) חס על נכסיו: **גמ'** מנא הני מילי דתנו רבנן כ) מכל אשר לו ולא כל אשר לו מאדם ולא כל אדם כ) מבהמה ולא כל בהמה כ) משדה אחוזה ולא כל שדה אחוזה יכול לא יחרים ואם החרים יהו מוחרמין ת"ל אך כ) דברי רבי אליעזר אמר ר"א בן עזריה כ מה אם לגבוה אין אדם רשאי להחרים כל נכסיו על אחת כמה וכמה שיהא אדם כ) חס על נכסיו וצריכא דאי כתב רחמנא מכל אשר לו הוה אמינא כל דאית ליה לא לחרים אבל מין אחד ליחרמיה כוליה כתב רחמנא מאדם ולא כל אדם ואי כתב רחמנא מאדם דלא סגיא ליה בלא עבודה אבל שדה סגיא ליה בדיסתורון כ) ואי אשמעינן כ) הני תרתי משום דהכא חיותא והכא חיותא אבל ממטלטלין ליחרמינהו כולהו צריכי (ו) בהמה למה לי לכדתניא ז) יכול יחרים אדם בנו ובתו עבדו ושפחתו העבריים ושדה מקנתו תלמוד לומר בהמה מה בהמה יש לו רשות למוכרה אף כל שיש לו רשות למוכרה והלא בתו קטנה יש לו רשות למוכרה יכול יחרימנה תלמוד לומר בהמה מה בהמה יש לו רשות למוכרה לעולם אף כל שיש לו רשות למוכרה לעולם: אמר רבי אלעזר בן עזריה אם לגבוה אין אדם רשאי כו': היינו ת"ק איכא בינייהו דרבי אילא כ) דאמר רבי אילא באושא התקינו המבזבז יותר מחומש לבזבז יותר מחומש מעשה באחד שבקש לבזבז יותר מחומש ולא הניחו לו חבריו ומנו רבי ישבב ואמרי לה רבי ישבב ולא הניחו לו חביריו ומנו רבי עקיבא: **מתני'** י) המחרים בנו ובתו ועבדו ושפחתו העברים ושדה מקנתו אין מוחרמין שאין אדם מחרים דבר שאינו שלו: כ) הכהנים והלוים אין מחרימין דברי רבי יהודה ר"ש אומר הכהנים ז) אין מחרימין שהחרמין שלהן והלוים מחרימין שאין החרמין שלהן אמר רבי נראין דברי רבי יהודה בקרקעות שנאמר ט) כי אחוזת עולם היא להם ודברי ר"ש במטלטלין שאין החרמין שלהן: **גמ'** ור' יהודה בשלמא כהנים אין מחרימין שחרמין שלהן אלא לוים טו) בשלמא מקרקעי לא מחרמי דכתיב כ אחוזת עולם היא להם אלא מטלטלי ליחרמי אמר קרא מכל אשר לו ומשדה אחוזתו מקיש מטלטלין לקרקעות ורבי שמעון בשלמא כהנים בדאמרן אלא לוים בשלמא מטלטלים לחרים דלא מקיש אלא מקרקעי אמאי הכתיב ז) אחוזת עולם היא להם מאי מחרימין נמי דקאמר מטלטלי והא מדקתני סיפא אמר רבי נראין דברי רבי יהודה במקרקעי ודברי רבי שמעון במטלטלי מכלל דרבי שמעון מקרקעי נמי קאמר הכי קאמר אמר רבי נראין דברי רבי יהודה לרבי שמעון בקרקעות שאף ר"ש לא נחלק טו) [עליו] אלא במטלטלין אבל בקרקעות מודה ליה: א"ר חייא בר אבין יהחרים מטלטלין נותנן לכל כהן שירצה שנאמר כל חרם בישראל לך יגאל ולא ימכר וכגון מוכר בית בכפר ערי חומה שהן לצמיתות עלמין ועיין בתוס' לקמן (דף ל"ז ע"ב) בשלמא מקרקעי כו'. וא"ת לרי"מ דאמר מתנה אינה חוזרת ביובל לא היה להם ליתן שדותיהם במתנה לפי שלא יחזרו להם עוד וכתיב אחוזת עולם היא להם ר"ל דמזה לא הוהיר דמסתמא לא הוהיר אלא מדבר שאינו חוזר מגזירה הכתוב כגון חרמים דכתיב בהו לא יגאל ולא ימכר א"נ כגון מכירה דבתי ערי חומה שהן לצמיתות לקונה אותו אבל דבר שלא דיבר בה הכתוב כגון מתנה מזה לא הוהיר הכתוב א"נ ר"ל מתנה אע"ג שאינה חוזרת ביובל מ"מ לא מיקרייא אינה חוזרת שהרי בידו לגואלה כמו מכר כדתנן לקמן בס"ב הנע ר"ב חדש ולא נגאלה היתה חלוטה אחר הלוקח ואחר הניתן לו במתנה משמע אבל עד סוף ר"ב חדש בידו ליגאל בין מוכר בין נותן וכן מצא מורי הרמ"ר נבי מוכר שדה אחוזה ונגאל את ממכר אחיו לדבות הניתן לו במתנה וכיון דבידו לגואלה אין זו המקנה והוי שפיר עדיין אחוזת עולם. תוס' התפרסים בדפוס: י) הכתיב כי אחוזתו: יא) נחלק עליו אלא: יב) קרן וחומש כ"ו תיכת כין נמחק: יג) דאמור בעלים ברישא: יד) ונוד דמיתי בפרק תיכת דאיכא נמחק: טו) מה"ד מה בהמה תיכת אלא ל"ש ונמחק: טו) וא"ת והא שדה אחוזה אין בידו למכרו לעולם שהרי כו' ותיבות א"כ שדה אחוזה נמי ל"ש ונמחק: יז) א"נ במתנה דאינה חוזרת ביובל כו"א דאמר ביש נחלין אליבא דר"מ א"נ ר"ל: יח) למוכרה לעולם כלומר כל זמן שהיא בידו יש לו רשות למוכרה: יט) ולמוכרה א"נ ר"ל דייסמי כה הוא זה האי ריש לו רשות למכור בהמתו אבל בהו הוכע כתו ראין לו רשות למוכרה לעולם אבל בשדה אחוזה כ"ש שיפה כתו שהיא חוזרת אלא א) כשהיה מוכרה:

ט) נ"ל סיפ מחתת לו ויכול למוכרה.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com